50 ปีการประหารชีวิต

จำเลยกรณีสวรรคต แถวหน้าจากซ้ายไปขวา นายเฉลียว ปทุมรส นายชิต สิงหเสนี นายบุศย์ ปัทมศริน

17 กุมภาพันธ์ 2498

สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล*

เช้ามืดของวันพฤหัสบดีที่ 17 กุมภาพันธ์ 2498 นักโทษ ชายที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำกลางบางขวาง 3 คน ได้ถูกนำตัวไปยังหลักประหารของเรือนจำ นี่ไม่ใช่การประหารชีวิตธรรมดา ๆ เพราะผู้ถูกประหารทั้งสาม คือ เฉลียว ปทุมรส ชิต สิงหเสนี และบุศย์ ปัทมศริน ผู้ถูกกล่าวหาว่ามีส่วนลอบปลงพระชนม์ในหลวงอานันท์ รัชกาลที่ 8 เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2489 หรือเกือบ 9 ปีก่อนหน้านั้น

การสวรรคตของในหลวงอานันท์ เป็นหนึ่งในเหตุการณ์สำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์สังคมและการเมืองไทย ถ้าเราไม่มองว่าสิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นแล้วในประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นเช่นนั้นเสมอไป เมื่อเปรียบเทียบกับความเป็นไปได้ว่าอาจจะเกิดสิ่งอื่นหรือในแบบอื่น เราก็จะเห็นผลสะเทือนของกรณีสวรรคตว่ามหาศาลเพียงใด พูดง่าย ๆ คือ ลองคิดว่า “หากไม่เกิดกรณีสวรรคต . . .” (ในบรรดาความเป็นไปได้ต่าง ๆ ที่อาจจะตามมาจากการไม่เกิดกรณีสวรรคต คือการสถาปนาอย่างมั่นคงของรัฐบาลพลเรือนและประชาธิปไตยรัฐสภา เป็นต้น) มองในแง่นี้อาจกล่าวได้ว่า ไม่มีกรณีใดในประวัติศาสตร์ที่มีลักษณะขัดแย้งกันเอง (paradox) ระหว่างความสำคัญอันใหญ่หลวง กับ การเงียบงันไม่พูดถึง มากเท่ากับกรณีสวรรคตอีกแล้ว กรณีสวรรคตเป็นจุดสูงสุดของหัวข้อที่พูดไม่ได้ (ultimate tabooed subject)

---

* ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เกี่ยวกับประเด็นนี้ ในทัศนะของผม ไม่เป็นความจริงทั้งหมดที่ว่า เรื่องเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ไม่สามารถพูดได้ในสังคมไทย ถ้าพิจารณาให้ดีจะพบว่า ไม่มีกรณีใดเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ก่อนกรณีสวรรคตที่เป็นหัวข้อต้องห้ามในลักษณะที่กรณีสวรรคตเป็น ผมขอเสนอว่า อันที่จริงภาวะที่กลายเป็นหัวข้อที่พูดไม่ได้ของกรณีสวรรคตก็ไม่ใช่สิ่งที่ต้องเกิดขึ้นเสมอไป แต่เป็นผลของบริบททางประวัติศาสตร์ คือสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ในขณะที่เกิดกรณีสวรรคตขึ้น น่าคิดว่า หากเหตุการณ์อย่างกรณีสวรรคตเกิดขึ้นในต้นทศวรรษ 2480 เมื่อคณะราษฎรยังมีความเข้มแข็งรวมหมู่ (collective political strength) สูงสุด ไม่มีศัตรูคู่แข่งที่สามารถท้าทายได้ (เพราะติดคุกหรือลี้ภัยหมด) และสามารถที่จะใช้ความเข้มแข็งนี้มารับมือกับเรื่องนี้ร่วมกัน (แบบเดียวกับศาลพิเศษ 2482 ที่ในทางปฏิบัติวินิจฉัยว่ารัชกาลที่ 7 เป็นกบฏด้วยการบ่อนทำลายระบอบใหม่และช่วยเหลือกบฏบวรเดช [1]) เหตุการณ์ที่ตามมาคงจะเป็นคนละอย่าง และกรณีสวรรคตก็อาจจะไม่ได้มีสถานะดังที่เป็นอยู่ แต่ในความเป็นจริง บริบทของการเกิดกรณีนี้เป็นอีกอย่างหนึ่ง (การสิ้นสุดอำนาจของคณะราษฎร การแตกหักระหว่างพิบูลกับปรีดี และการเริ่มกลับมามีบทบาทของกลุ่มที่เสียอำนาจไปเมื่อ 2475) กรณีสวรรคตจึงกลายเป็นจุดเริ่มต้นและสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่สร้างจารีตการพูดเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ไม่ได้ขึ้นมา

ในความเงียบเรื่องนี้ ผู้ที่ได้รับผลโดยตรงที่สุดก็คือผู้ที่ถูกประหารชีวิตไปเมื่อ 50 ปีก่อนทั้ง 3 คนนั่นเอง ในแง่หนึ่ง การรณรงค์เพื่อกู้ชื่อปรีดีจากการถูกใส่ความกรณีสวรรคตซึ่งสุพจน์ ด่านตระกูล เป็นผู้บุกเบิกตั้งแต่ทศวรรษ 2510 และหลังทศวรรษ 2520 ได้ประสบความสำเร็จ (คือ เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าปรีดีไม่ได้เกี่ยวข้องกับการสวรรคต) เป็นสิ่งชอบธรรม แต่ถึงที่สุดแล้ว สามารถอภิปรายได้ว่า ปรีดี พนมยงค์มีบทบาทต่อการเมืองไทยสมัยใหม่มากเกินกว่าที่จะกลบชื่อเขาได้ตลอดไป และปรีดีเองขณะที่ต้องสูญเสียอำนาจทางการเมืองและเสียชื่อเสียงเป็นเวลาหลายปี ก็ไม่ได้สูญเสียอย่างถึงที่สุด คือชีวิตต่างกับผู้ถูกประหารทั้งสาม ลักษณะ "ให้ความสำคัญกับชนชั้นนำ" (elitist) ของสังคมไทยแสดงออกแม้ในกรณีนี้ (ผมตระหนักว่า การรณรงค์กู้ชื่อให้เฉพาะปรีดี มีประเด็นมากกว่าเรื่อง elitist นี้ แต่ลักษณะนี้เป็นส่วนหนึ่งของการรณรงค์อย่างไม่ต้องสงสัย)

ในประเทศไทย ไม่มีประเพณีการแก้คำตัดสินที่ผิดของศาลฎีกา หรือรื้อฟื้นชื่อเสียงอย่างเป็นทางการให้กับผู้ที่ถูกตัดสินไปผิด ๆ โดยเฉพาะถ้าคดีผ่านไปหลาย 10 ปี อย่างกรณีนี้ แต่การที่เฉลียว ชิต และ บุศย์ ถูกตัดสินว่ามีส่วนในการลอบปลงพระชนม์ เป็นการตัดสินที่ผิดอย่างแน่นอน ในปี 2523 ปรีดีได้ตีพิมพ์สำนวนคำฟ้องที่เขาเขียนขึ้นในคดีที่เขาเป็นโจทก์ฟ้องหมิ่นประมาทชาลี เอี่ยมกระสินธุ์ กับพวก โดยให้ชื่อหนังสือที่ตีพิมพ์ว่า *คำตัดสินใหม่ กรณีสวรรคต ร.8* แน่นอนว่า นั่นเป็นการเรียกอย่างเกินจริง เพราะแม้แต่คำพิพากษาของศาลแพ่งในคดีนั้นเอง ก็เพียงแต่รับรองสัญญาประนีประนอมยอมความระหว่างปรีดีกับจำเลยเท่านั้น "คำตัดสินใหม่" ดังกล่าวจึงเป็นเพียงสำนวนคำฟ้องของปรีดีเอง อย่างไรก็ตามในสำนวนคำฟ้องนั้น ปรีดีได้เสนอประเด็นที่ฟังขึ้นว่าคำพิพากษาคดีสวรรคตควรถือเป็นโมฆะ เพราะทั้งศาลชั้นต้นและศาลฎีกา ได้ทำผิดกระบวนการพิจารณาคดีตามกฎหมาย [2]

---

[1] กรมโฆษณาการ, *คำพิพากษาศาลพิเศษ พุทธศักราช 2482 เรื่องกบฏ*, หน้า 26, 30-31, 353-354 ประเด็นของผมในที่นี้ไม่ได้อยู่ที่ว่าข้อกล่าวหารัชกาลที่ 7 (หรือเจ้าระดับสูงอย่างกรมขุนชัยนาท) ของศาลพิเศษถูกต้องหรือไม่ แต่อยู่ที่ว่าคณะราษฎรมีความเข้มแข็งเพียงพอที่จะดำเนินการแบบนี้ เป็นความจริงด้วยว่า คำพิพากษานี้ทำขึ้นหลังรัชกาลที่ 7 สละราชย์แล้วกว่า 4 ปี ไม่ใช่ขณะยังครองราชย์อยู่

[2] ดู สันติสุข โสภณศิริ (บก.), *คำตัดสินใหม่กรณีสวรรคต ร.8* ฉบับพิมพ์เนื่องในโอกาส 100 ปีชาตกาลนายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส, 2543, หน้า 106-125. การทำผิดกระบวนการพิจารณาคดีตามกฎหมายของศาลที่ปรีดีเสนอ ได้แก่ ศาลชั้นต้นไม่ยอมให้จำเลยตามไปสืบพยานซักค้านในหลวงและพระราชชนนีที่สวิตเซอร์แลนด์, ไม่มีการเรียกประชุมใหญ่ศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัยคดี, วินิจฉัยกล่าวหาปรีดีลับหลังอย่างผิดความจริง และตัดสินประหารชีวิตจำเลยทั้ง ๆ ที่ไม่สามารถระบุว่าใครคือผู้ยิงรัชกาลที่ 8 อย่างไรก็ตาม เฉพาะประเด็นแรกนั้น ปรีดีพลาดอย่างสำคัญ เขากล่าวถึง 2 ครั้งว่า "ในการที่ศาลอาญาเดินเผชิญสืบ

นอกเหนือจากขัดกับหลักกฎหมายแล้ว ในแง่สามัญสำนึก ทุกวันนี้มีใครบ้างที่ยังสติดี จะคิดว่าคนอย่างชิต สิงหเสนี ที่สืบเชื้อสายมาจากตระกูลที่รับใช้ราชวงศ์มาหลายชั่วคน ผู้ซึ่ง "ตอนที่ทรงพระเยาว์อยู่ ในหลวงรัชกาลที่ 8 ทรงขี่ข้าพเจ้าเล่นต่างม้า" หรือคนอย่างบุศย์ ปัทมศริน ที่ "บางเวลาเข้าที่สรงแล้ว โปรดให้ข้าพเจ้าเช็ดพระวรกายทั่วทุกส่วนและบางทียังโปรดให้ข้าพเจ้าหวีพระเกษาถวาย" [3] จะมีส่วนร่วมในแผนปลงพระชนม์? แล้วจะมีใครที่วาง "แผนปลงพระชนม์" ได้อย่างโง่เขลาเบาปัญญาเช่นนั้น? (กรณีเฉลียว ปทุมรส, เรย์น ครูเกอร์ ผู้เขียน *กงจักรปีศาจ* พูดถูกที่ว่า ไม่มีศาลประเทศตะวันตกที่ไหนจะไม่โยนการกล่าวหาที่ไม่มีหลักฐานเชื่อมโยงเฉลียวเข้ากับการสวรรคตเลยนี้ออกนอกศาลไป แม้แต่ศาลไทยในคดีนี้เอง หลังจากความพยายามทุกวิถีทางรวมทั้งสร้างพยานเท็จของฝ่ายโจทก์ ก็ยังไม่สามารถเอาผิดเฉลียวได้ทั้งในระดับศาลอาญาและศาลอุทธรณ์ ต้องรอมาจนถึงศาลฎีกาอาศัยตรรกะที่เหลือเชื่อมาสรุปว่าเฉลียวผิด [4])

ในหลวงองค์ปัจจุบันและสมเด็จพระราชชนนี (พระอิสริยยศในขณะนั้น) ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์เมื่อวันที่ 12 และ 15 พฤษภาคม 2493 นั้น ศาลอาญาไม่อนุญาตให้จำเลยในคดีสวรรคตได้ไปเฝ้าขอพระราชทานกราบทูลถาม 2 พระองค์นั้น" (หน้า 108) และ "พระราชกระแสในหลวงองค์ปัจจุบันที่ได้ทรงให้การเป็นพยานโจทก์ในคดีสวรรคตเมื่อวันที่ 12 และ 15 พฤษภาคม 2493... การเดินเผชิญสืบในหลวงองค์ปัจจุบันที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ตามวันดังกล่าวนั้น ศาลอาญาได้ให้ผู้พิพากษาและอัยการโจทก์ไปเดินเผชิญสืบโดยไม่อนุญาตให้จำเลยในคดีสวรรคตไปขอพระราชทานพระราชกระแส" (หน้า 121) ความจริง การสืบพยานในหลวงเมื่อวันที่ 12 และ 15 พฤษภาคม 2493 นั้น กระทำในเมืองไทย เพราะระหว่างนั้นทรงเสด็จกลับมาเพื่อประกอบพระราชพิธีต่าง ๆ ที่รู้จักกันดี คือ ถวายพระเพลิงพระบรมศพในหลวงอานันท์ (29 มีนาคม), อภิเษกสมรส (28 เมษายน) และฉัตรมงคล (5 พฤษภาคม) ตัวบทคำให้การของในหลวงในหนังสือ *ในหลวงอานันท์กับคดีลอบปลงพระชนม์* ของชาลี เอี่ยมกระสินธุ์ ที่ถูกปรีดีฟ้องและใช้อ้างอิงนั้น พิมพ์ตกหล่นอย่างสำคัญ คือตกคำว่า "ทรงตอบทนายจำเลย" ทำให้ดูราวกับว่ามีเพียงโจทก์ซักถามเท่านั้น ไม่มีฝ่ายจำเลยอยู่ด้วย แต่ความจริงจำเลยอยู่ด้วยและทนายจำเลยได้ซักค้านด้วย ดูตัวบทที่ตีพิมพ์ใน *สยามนิกร* 18 พฤษภาคม 2493 ส่วนที่ทรงตอบการซักค้านของทนายจำเลย เริ่มตั้งแต่ประโยคที่ว่า "คนที่ฉันเห็นวิ่งผ่านประตูห้องบันไดไปนั้น เขาผ่านโดยเร็ว ฉันไม่รู้ว่าเป็นใคร" และดูรายงานข่าวการสืบพยานในหลวงครั้งแรกใน *สยามนิกร* ฉบับวันที่ 14 พฤษภาคม ซึ่งพาดหัวว่า "บรรทึกเสียงเผชิญสืบในหลวงทรงให้การอย่างช้า ๆ องค์มนตรีนั่งฟังในหลวงครบชุด" และบรรยายว่าจำเลยทั้ง 3 คนพร้อมด้วยทนายคือ ฟัก ณ สงขลา และเครือพันธ์ ปทุมรส ได้เข้าร่วมการสืบพยานด้วย คุณเครือพันธ์ (ปทุมรส) บำรุงพงศ์ ลูกเฉลียว ปทุมรส ได้ยืนยันกับผม (สนทนาทางโทรศัพท์ 3 มีนาคม 2548) ว่า เธอจำได้ว่าได้ไปร่วมสืบพยานในหลวงที่วังสวนจิตรลดาด้วย สรุปแล้ว มีเพียงพระราชชนนีที่สืบพยานในสวิตเซอร์แลนด์ โดยทำกันในวันที่ 31 สิงหาคม 2493 และฝ่ายจำเลยไม่ได้ไปด้วยจริง ในคำแถลงปิดคดี ฟัก ณ สงขลา ทนายจำเลยได้ยกประเด็นการสืบพยานโดยจำเลยไม่อยู่ด้วยเฉพาะกรณีพระราชชนนี ไม่ได้พูดถึงกรณีในหลวง "การที่ศาลให้มีการดำเนินกระบวนพิจารณาในต่างประเทศ ซึ่งจำเลยไม่สามารถที่จะติดตามไปฟังการพิจารณาได้ ศาลก็ย่อมจะถือเอาพยานหลักฐานในการดำเนินการพิจารณานอกประเทศนั้นประกอบเป็นหลักฐานลงโทษจำเลยไม่ได้" ซึ่งต่อมาศาลอุทธรณ์โต้แย้งว่า "การไปเฝ้าเผชิญสืบสมเด็จพระราชชนนี ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์นับตามกฎหมายศาลจะทำการสืบพยานนอกศาล ณ ที่ใดก็ได้" (ดู *คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา คดีประทุษร้ายต่อพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8*, กรุงสยามการพิมพ์, 2523, หน้า 201 และ 379-380)

[3] สุพจน์ ด่านตระกูล, *ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีสวรรคต* (2517), หน้า 137 และ 142.

[4] ความเห็นของครูเกอร์ Rayne Kruger, *The Devil Discus* (1964), p.200. และดูคำวิจารณ์ของปรีดีต่อคำพิพากษาเฉลียวของศาลฎีกาใน *คำตัดสินใหม่*, หน้า 113-123

คดีสวรรคตขึ้นศาลครั้งแรกวันที่ 12 สิงหาคม 2491 ศาลชั้นต้นตัดสินเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2494 ให้ชิตมีความผิด ต้องประหารชีวิต ปล่อยเฉลียวและบุศย์ ศาลอุทธรณ์ตัดสินเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2496 ให้ชิตและบุศย์มีความผิด ต้องประหารชีวิต ปล่อยเฉลียว ศาลฎีกาตัดสินเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2497 ให้ เฉลียว, ชิต และบุศย์ มีความผิด ต้องประหารชีวิตทั้ง 3 คน

การเมืองของความจำ: กรณีถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษ

ผมขอเสนอว่า สิ่งหนึ่งที่แสดงว่าทุกวันนี้ ไม่มีใครที่สติดีจะคิดว่าผู้ถูกประหารชีวิตทั้งสามมีส่วนร่วมปลงพระชนม์ ก็คือการที่มีความพยายามจะปฏิเสธการเป็นผู้รับผิดชอบต่อความล้มเหลวที่จะช่วยชีวิตทั้งสามไว้ในโอกาสสุดท้าย คือในขั้นตอนการถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษ (ซึ่งชวนให้นึกถึงกรณี 6 ตุลาที่ในระยะหลังหลายคนที่ดูเหมือนเคยมีบทบาทสนับสนุน - กระทิงแดง, จำลอง ศรีเมือง, สล้าง บุนนาค, ฯลฯ - พยายามปฏิเสธว่าไม่ได้มีบทบาทอย่างที่เข้าใจกันทั่วไป)

ในหนังสือชีวประวัติจอมพล ป. พิบูลสงคราม, อนันต์ พิบูลสงคราม ได้เขียนถึงกรณีสวรรคตว่า

> ข้าพเจ้าจึงระงับใจไม่ได้ที่ต้องเรียนถามจอมพล ป. พิบูลสงคราม วันหนึ่งที่ประเทศญี่ปุ่นว่า ในฐานะที่เวลานั้นท่านดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอยู่ เหตุใดท่านจึงไม่ขอพระราชทานอภัยโทษให้จำเลยสามคนที่ถูกศาลฎีกาพิพากษาประหารชีวิต ท่านตอบข้าพเจ้าทันทีอย่างหนักแน่นว่า <u>'พ่อได้ขอพระราชทานอภัยโทษขึ้นไปถึงสามครั้ง ได้พยายามทำหน้าที่ของพ่อจนที่สุดแล้ว'</u> ในอดีตที่ผ่านมา มีน้อยครั้งที่จอมพล ป. พิบูลสงครามต้องเสียใจบ้างเมื่อทำอะไรไม่สำเร็จ แต่ข้าพเจ้าไม่เคยเห็นครั้งใดที่ท่านจะเสียใจหนักยิ่งไปกว่าที่ข้าพเจ้ากำลังเห็นท่านครั้งนั้นขณะเมื่อได้ตอบคำถามของข้าพเจ้าจบด้วยใบหน้าที่เคร่งขรึมและสนเท่ห์ใจไม่เปลี่ยนแปลง [5]

อันที่จริง โดยสามัญสำนึก ใครที่อ่านเรื่องเล่านี้แล้วควรจะต้องสงสัยว่า การขอพระราชทานอภัยโทษในคดีเดียวจะสามารถทำได้ "ถึงสามครั้ง" หรือ? แต่ตราบใดที่ไม่มีหลักฐานอื่น โดยเฉพาะที่เป็นลายลักษณ์อักษรมาโต้แย้งความจำ (หรือข้ออ้าง) ของจอมพล ป. ก็คงทำได้เพียงตั้งข้อสงสัยเท่านั้น [6]

อีกด้านหนึ่ง ในหนังสือ *The Revolutionary King* ซึ่งอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในหลวง พระราชวงศ์ และข้าราชสำนักจำนวนมาก, วิลเลียม สตีเวนสัน ได้

---

[5] อนันต์ พิบูลสงคราม, *จอมพล ป. พิบูลสงคราม,* เล่ม 4 (2519), หน้า 687-688. การเน้นคำเป็นไปตามต้นฉบับ

[6] อย่างไรก็ตาม แม้จะยังไม่มีหลักฐานโดยตรง เราก็อาจอภิปรายได้ว่า ท่าทีต่อสาธารณะของจอมพล ป. ในขณะนั้น ชวนให้คิดว่า ความจำหรือข้ออ้างภายหลังของเขาน่าจะเป็นเรื่องไม่จริงเสียมากกว่า เพราะในเดือนธันวาคม 2498 หรือ 10 เดือนหลังการประหารชีวิต เมื่อนางสุนี เตลาน ส.ส. นครสวรรค์ เสนอร่าง "พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดฐานกบฏและจลาจล" ต่อสภาผู้แทนราษฎร โดยเขียนแบบครอบคลุมหมดทั้งผู้ที่ "ได้ถูกฟ้องและรับโทษตามคำพิพากษาแล้ว หรือยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล หรือในระหว่างสอบสวนของเจ้าพนักงานสอบสวน ให้เป็นอันพ้นจากความผิดนั้นๆ ทั้งสิ้น" จอมพล ป. ยังอุตส่าห์หยิบเอาคดีสวรรคตมาเป็นข้ออ้างว่าไม่ควรรับรองร่าง พ.ร.บ. นั้น เพราะคดียังไม่สิ้นสุด ดังนี้:

> สำหรับในระยะหลังนี้ เกี่ยวกับนักโทษที่ท่านกล่าวว่าเป็นนักโทษจลาจลนั้นอาจจะแยกได้เป็น 2 ประเภท ประเภทที่ 1 ก็คือเป็นนักโทษเกี่ยวกับกรณีสวรรคตที่ได้มีการปลงพระชนม์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 8 ซึ่งคดีส่วนหนึ่งก็ได้ตัดสินเสร็จไปแล้ว แต่คดียังอยู่อีกส่วนหนึ่งยังไม่ได้ตัดสิน เพราะยังจับตัวผู้กระทำผิดไม่ได้ ก็เป็นคดีเกี่ยวแก่ฐานกบฏและจลาจลอยู่เหมือนกัน อีกประเภทหนึ่งคือคดีต่าง ๆ เกี่ยวกับวันที่ 1 ตุลาคม ปี 2491 26 กุมภาพันธ์ 29 มิถุนายน 10 พฤศจิกายน เหล่านี้เป็นคดีในจำพวกเกิดขึ้นจากทางฝ่ายคอมมิวนิสต์ทั้งสิ้น คือหมายความว่าเป็นการสนับสนุนมาจากทางฝ่ายคอมมิวนิสต์ เพราะฉะนั้นเมื่อพิจารณาดูโดยส่วนใหญ่ของคดีทั้งสองประเภทนี้แล้ว หากว่าเราจะปล่อยออกไปทั้งหมดตามที่ท่านผู้เสนอในพระราชบัญญัตินี้แล้ว กระผมคิดว่าพวกนี้ออกไปนั้นอาจที่จะยังไม่รู้สึกตัว เพราะยังไม่ได้รับโทษเพียงพอ ดังเช่นผู้ที่อยู่ในกรณีสวรรคตแล้วก็เราไปล้มในกรณีสวรรคตเสีย โดยพระราชทานอภัยโทษนิรโทษกรรมไปหมดดังนี้ ผมคิดว่าเราต้องระลึกถึงประชาชนส่วนใหญ่จะคิดว่าอย่างไร จะไม่ระลึกถึงหรือว่ารัฐบาลนี้ก็ดีหรือสภาผู้แทนนี้ก็ดี เป็นการสนับสนุนแก่ผู้ที่ได้กระทำการล่วงกฎหมายในการกบฏและจลาจล ในการปลงพระชนม์รัชกาลที่ 8 ไป และนอกจากนั้นรัชกาลที่ 8 เองก็เป็นสมเด็จพระเชษฐาธิราชของรัชกาลปัจจุบันนี้ ตามรัฐธรรมนูญก็บอกว่าการพระราชทานอภัยโทษเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ถ้าเราจะกราบบังคมทูลขึ้นไป ทางรัฐบาลนี้ก็จำเป็นจะต้องระมัดระวังว่าจะเป็นการสมควร

เขียนบรรยายอย่างละเอียดถึงการประหารชีวิตเฉลียว ชิต และบุศย์ ในเช้ามืดวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2498 (บทที่ 15 Execution - การประหารชีวิต) แล้วได้ "ตัดภาพ" ไปที่พระราชวังไกลกังวล ดังนี้

> King Bhumibol woke up with a jolt from a dream in which a black sun struggle to get out of the aerial roots of a Buddha bo tree and the White Raven's wings glinted like metal as they flapped across the pond toward the study where, when he was in residence at Chtiralada, he had been lately preparing for his ordination as a monk and pondering Buddhist laws. He remembered the law that every action generates a force of energy that returns to us in like kind. He had been told nothing about the executions.
>
> The public heard first through marketplace gossip. This allowed Phao a final touch of cruelty. The unsuspecting families continued their usual early morning routine of making the rounds to plead for their men's lives. The dragged-out fight had beggared them. The bureaucratic processes required them to go on foot or bicycle from office to office. Finally they made their way to revisit the prisoners.
>
> The man at the gate said, 'It's too early to pick them up.' Senator Chaleo's daughter misunderstood. She thought she had come too early to escort her father once more to freedom. The man corrected her: 'You're too early to pick up the bodies.' Then she knew that all morning she had been trying to save the lives of the already dead. No official notification was issued. The king hurried back from Far-From-Worry when the rumours reached him. He had let the months pass without interfering with the due process of law, thinking he had won his demand for a strong and independent judiciary. In his silent rage, he saw how powerless he really was. He had insisted that every citizen had the right to petition him directly. Now he discovered that attempts to reach him by the scapegoats' families had been stopped by courtiers subverted by Phao's police.
>
> Phao circulated reports that the king had approved the executions because he wanted to end speculation about his part in the murder. On Phao's desk remained the last written appeals from the dead men for a king's pardon.[7]

> เหมาะสมหรือไม่ สำหรับอีกอันหนึ่งก็คือกรณีเกี่ยวกับอีก 4 กรณีซึ่งอยู่ในข่ายที่จะต้องได้รับนิรโทษกรรมตามกฎหมายที่ท่านผู้เสนอได้เสนอนั้น โดยมากก็เกี่ยวกับกรณีเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์ทั้งนั้น แต่ท่านที่เคารพทั้งหลาย เกี่ยวกับกรณีคอมมิวนิสต์นี้ ประเทศของเรานั้นได้มีกฎหมายเกี่ยวแก่คอมมิวนิสต์เราไม่ต้องการที่จะให้การปกครองของเราเป็นในระบอบคอมมิวนิสต์และถ้าหากว่าการปกครองของเราเป็นในระบอบคอมมิวนิสต์ ท่านทั้งหลายย่อมทราบอยู่แล้วว่า ก็จะเข้าเท่ากับกรณีที่เราขับไล่พระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นประมุขออกไปจากประเทศนั่นเอง เพราะฉะนั้นคดีที่ 1 กับที่ 2 ประเภท 1 ประเภท 2 ในความรู้สึกของผมจึงรู้สึกว่าอยู่ในฐานละม้ายคล้ายคลึงกัน เพราะประเทศที่เป็นคอมมิวนิสต์นั้นมีพระมหากษัตริย์ไม่ได้ คดีแรกนั้นปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์ซึ่งประชาชนเกือบจะทั้งประเทศนั้นไม่เห็นชอบและไม่สนับสนุน กรณีที่ 2 เป็นทั้งคอมมิวนิสต์และผลพลอยได้ตามไปก็คือขับไล่พระมหากษัตริย์ออกไปด้วย เพราะฉะนั้นผมคิดว่าในปัจจุบันนี้ประชาชนจะไม่ให้ความสนับสนุน ถ้าหากว่าเราได้ประกาศนิรโทษกรรมพวกเหล่านี้ไป

(รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 8/2498 (วิสามัญ 2) ชุดที่ 1 วันพฤหัสบดีที่ 22 ธันวาคม 2498) เห็นได้ชัดว่า นี่ไม่ใช่ท่าทีของผู้ที่เมื่อตอนต้นปี "ได้ขอพระราชทานอภัยโทษขึ้นไปถึงสามครั้ง ได้พยายามทำหน้าที่ของพ่อจนที่สุดแล้ว" เลยแม้แต่น้อย

[7] William Stevenson, *The Revolutionary King: The True-Life Sequel to The King and I* (2001), pp.119-120.

ทำนองเดียวกับความจำของจอมพล ป. อาจตั้งข้อสงสัยได้ว่า ข้าราชสำนักขณะนั้นจะถูก subverted (ดึงตัวไปเป็นพวก) โดยเผ่าได้หรือ? โดยเฉพาะสำนักราชเลขาธิการซึ่งต้องดูแลเรื่องนี้ และขณะนั้นอยู่ในการควบคุมของ ม.จ. นิกรเทวัญ เทวกุล ซึ่งทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งด้วยพระองค์เองให้อยู่ในตำแหน่งราชเลขาธิการตั้งแต่ปี 2493 (จนถึงปี 2505 ซึ่งรวมที่ทรงโปรดเกล้าฯ ต่ออายุราชการ 5 ครั้งจนครบตามระเบียบที่ต่อได้) แต่ก็เช่นเดียวกัน กรณีความจำของจอมพล ป. ที่ผ่านมายังไม่มีใครหาหลักฐานมาปฏิเสธสิ่งที่สตีเวนสันเขียน

ข้างล่างนี้ ผมขอนำเสนอหลักฐานเอกสารที่คิดว่าสามารถยืนยันได้อย่างเด็ดขาดว่าความจริงของกรณีนี้เป็นอย่างไร ดังนี้

หลังจากศาลฎีกาได้ตัดสินให้จำเลยทั้งสามมีความผิดต้องประหารชีวิต เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2497 แล้ว เกือบ 2 สัปดาห์ต่อมา ได้มีการนำเรื่องเข้าสู่ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีในลักษณะนี้:

> 17. <u>เรื่อง คำพิพากษาศาลฎีกา คดีนายเฉลียว ปทุมรสกับพวกจำเลย</u> (กระทรวงมหาดไทยเสนอคำพิพากษา ศาลฎีกา เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2497 เกี่ยวกับคดีอาญา กรณีประทุษร้ายต่อพระองค์พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ว่า นายเฉลียว ปทุมรส นายชิต สิงหเสนี และนายบุศย์ ปัทมศริน จำเลยได้สมคบกับพวกร่วมรู้ในการปลงพระชนม์พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล เป็นความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา 97 ให้ลงโทษประหารชีวิตนายเฉลียว ปทุมรส นายชิต สิงหเสนี และนายบุศย์ ปัทมศริน จำเลย คดีถึงที่สุดแล้ว)
>
> <u>มติ</u> ทราบ [8]

วันที่ 5 พฤศจิกายน จำเลยทั้งสามได้ทูลเกล้าถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษ โดยยื่นผ่านกรมราชทัณฑ์ [9] แต่กว่าเรื่องจะขึ้นมาถึงระดับคณะรัฐมนตรีก็เป็นเวลา 1 เดือนเต็ม วันที่ 8 ธันวาคม ฎีกาของทั้งสามถูกนำเข้าพิจารณาในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ดังนี้

> 9. <u>เรื่อง นักโทษเด็ดขาดชาย เฉลียว ปทุมรส นักโทษเด็ดขาดชาย ชิต สิงหเสนี และนักโทษเด็ดขาดชายบุศย์ ปัทมศริน ขอพระราชทานอภัยลดโทษ</u> (กระทรวงมหาดไทยนำส่งฎีกาพร้อมด้วยเอกสารการสอบสวนของนักโทษเด็ดขาดชาย เฉลียว ปทุมรส นักโทษเด็ดขาดชาย ชิต สิงหเสนี และนักโทษเด็ดขาดชาย บุศย์ ปัทมศริน เรือนจำกลาง บางขวาง ต้องโทษฐานสมคบกันกระทำการประทุษร้ายต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 8 (พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล) กำหนดโทษประหารชีวิต ขอพระราชทานชีวิตให้คงไว้ มา
>
> น.ช. เฉลียวฯ อ้างว่า ตนยังมีความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตลอดไป ไม่เคยคิดที่จะหมิ่นพระบรมเดชานุภาพอย่างใด ขณะนี้ ครอบครัวขาดผู้อุปการะ
>
> น.ช. ชิตฯ อ้างว่า บรรพบุรุษในตระกูลของตน ซึ่งมีเจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์) เป็นต้นตระกูล ตลอดจนบิดาได้เคยรับราชการ

---

[8] หัวข้อการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 74/2497 วันจันทร์ที่ 25 ตุลาคม 2497 นี่ไม่ใช่ "รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี" คือมีลักษณะเป็นการสรุปมากกว่ารายงานการประชุม (ความจริงในบางสมัย "รายงานการประชุม" ก็มีลักษณะสรุปย่อแบบนี้) ไม่แน่ใจว่าในสมัยที่กำลังพูดถึงนี้มีการจัดทำ "รายงานการประชุม" แยกต่างหากจาก "หัวข้อการประชุม" นี้หรือไม่ แต่ปัจจุบันสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีมีเหลือเก็บเพียง "หัวข้อการประชุม" เท่านั้น

[9] ข้อมูลจากสารคดีชุด "อวสานต์ 3 นักโทษประหาร" โดย "พร เพิ่มสุข" ที่ตีพิมพ์เป็นตอน ๆ ใน *พิมพ์ไทย* ช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์หลังการประหารชีวิต เรื่องการถวายฎีกาอยู่ในฉบับวันที่ 24, 25 และ 26 กุมภาพันธ์ 2498 ตามที่สารคดีชุดนี้เล่าจำเลยแต่ละคนเขียนฎีกาด้วยลายมือตัวเอง ฎีกาของเฉลียวมี "เนื้อความยาวหลายหน้ากระดาษ" ส่วนของชิตและบุศย์ค่อนข้างสั้นคล้ายกัน โดยของบุศย์มีข้อความดังนี้

สนองพระเดชพระคุณมาด้วยความจงรักภักดี ซื่อสัตย์สุจริต

ส่วน น.ช. บุศย์ฯ อ้างว่า ชีวิตของตนได้เติบโตขึ้นมา ก็โดยความอุปการะในพระบรมราชตระกูล ที่ได้ทรงชุบเลี้ยง การเข้ารับราชการจึงเป็นไปด้วยความจงรักภักดี

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้สอบสวนพิจารณาแล้ว ไม่เห็นควรจะพระราชทานอภัยลดโทษให้ โดยอ้างว่า เรื่องนี้เป็นการประทุษร้ายแก่บุคคลสำคัญของประเทศ ตามหลักการของกระทรวงมหาดไทยซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบด้วยแล้วนั้น จะไม่ขอพระราชทานอภัยโทษ

เรือนจำบางขวาง จังหวัดนนทบุรี
วันที่ 5 พฤศจิกายน 2497

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า นักโทษชายบุศย์ ปัทมศริน ขอทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายฎีกา ขอพระมหากรุณาธิคุณใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทเป็นที่พึ่ง พระราชอาญาฯ ไม่พ้นเกล้าฯ

ข้าพระพุทธเจ้าได้ถูกจับกุมขังและถูกฟ้องต่อศาลอาญาในข้อหาสมคบกันกระทำการประทุษร้ายต่อพระองค์พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ศาลอาญาได้พิพากษาปล่อยตัวข้าพระพุทธเจ้าพ้นข้อหาไป อัยการอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ได้พิพากษากลับคำพิพากษาศาลอาญา และศาลฎีกาก็ได้พิพากษาเมื่อวันที่ 13 ตุลาคมศกนี้ ยืนตามศาลอุทธรณ์ ให้ประหารชีวิตข้าพระพุทธเจ้า

ระหว่างนี้ทางเรือนจำยังรอพระบรมราชโองการอยู่ หากทรงยกฎีกาของข้าพระพุทธเจ้าเสียแล้ว ข้าพระพุทธเจ้าก็คงถูกประหารชีวิตเป็นแม่นมั่น พระบรมราชโองการใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทเท่านั้น ที่จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ข้าพระพุทธเจ้าได้มีชีวิตยืนยาวต่อไปนี้ อันชีวิตของข้าพระพุทธเจ้าที่ได้เติบโตมานี้ ก็ด้วยพระเมตตาบารมีของพระบรมราชวงศ์ทรงให้ทานชุบเลี้ยง นับแต่มารดาของข้าพระพุทธเจ้า ซึ่งได้รับราชการเป็นพนักงานโขลน อยู่ในพระบรมมหาราชวังฝ่ายใน ตัวข้าพระพุทธเจ้าเองนั้น นับตั้งแต่เป็นทารกได้คลุกคลีอยู่กับมารดาในเขตพระราชฐานนั้น จนกระทั่งอายุได้ 11 ปี จึงออกมาศึกษาหาความรู้ แล้วก็ได้เข้ารับราชการเป็นมหาดเล็กในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวตลอดจนรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล เมื่อข้าพระพุทธเจ้าได้รับเลือกให้เป็นมหาดเล็กห้องพระบรรทมนั้น ข้าพระพุทธเจ้ารู้สึกเป็นเกียรติอย่างสูงที่ได้รับสนองพระเดชพระคุณโดยใกล้ชิดพระยุคลบาท ครั้นเมื่อข้าพระพุทธเจ้าได้รับพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ เลือกให้ตามเสด็จไปยังต่างประเทศ ข้าพระพุทธเจ้าก็ยิ่งรู้สึกว่า เป็นวาสนาอย่างสูงแก่ชีวิตของข้าพระพุทธเจ้า ซึ่งจะหาอีกไม่ได้ในชีวิตของข้าพระพุทธเจ้านี้ ข้าพระพุทธเจ้าก็ยิ่งเพิ่มความจงรักภักดี ตั้งใจรับราชการสนองพระยุคลบาทด้วยความซื่อสัตย์กตัญญูจนสุดความสามารถของข้าพระพุทธเจ้า

ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานกราบบังคมทูลขอพระมหากรุณา ขอยึดพระเมตตาบารมีของใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทเป็นที่พึ่งเหนือเกล้าเหนือกระหม่อม เสมือนได้ทรงโปรดแก่สัตว์ผู้ยากให้กลับเกิดใหม่ ส่วนการจะควรเป็นสถานอื่นใดนั้น สุดแท้แต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า พระมหากรุณาธิคุณอันล้นเกล้าล้นกระหม่อมนี้ จักสลักแน่นอยู่ในดวงใจของข้าพระพุทธเจ้าและวงศ์ตระกูลด้วยความซื่อสัตย์กตัญญูไปจนกว่าชีวิตจะหาไม่

ข้าพระพุทธเจ้าขอตั้งสัตยาธิษฐาน ขอใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ทรงพระเจริญสุขในทุกสถานตลอดกาลนิรันดร

การจะควรประการใดสุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า นักโทษชายบุศย์ ปัทมศริน ผู้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา ฎีกาฉบับนี้ข้าพระพุทธเจ้า นักโทษเด็ดขาดชายบุศย์ปัทมศริน เป็นผู้เรียงและเขียน

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้านักโทษชายบุศย์ ปัทมศริน ผู้เรียงและเขียน
(บุศย์ ปัทมศริน)

ให้ ควรยกฎีกาเสีย)

มติ - เห็นชอบด้วยตามกระทรวงมหาดไทย ให้นำความถวายบังคมทูลได้ [10]

นี่คือหลักฐานยืนยันว่า จอมพล ป. จำผิดหรืออ้างอย่างผิด ๆ (คือโกหก) ว่า ตัวเองได้ช่วย "ขอพระราชทานอภัยโทษขึ้นไปถึงสามครั้ง" จะเห็นว่า ในความเป็นจริงคณะรัฐมนตรีได้นำฎีกาของทั้งสามขึ้นกราบบังคมทูล โดยมีความเห็นว่า "ไม่ควรจะพระราชทานอภัยลดโทษให้... [เพราะ] เรื่องนี้เป็นการประทุษร้ายแก่บุคคลสำคัญของประเทศ ตามหลักการของกระทรวงมหาดไทยซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบด้วยแล้วนั้น จะไม่ขอพระราชทานอภัยโทษให้ ควรยกฎีกาเสีย"

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ผมคิดว่าต้องย้ำทำความเข้าใจในที่นี้คือ ความเห็นของรัฐบาล (คณะรัฐมนตรี) นี้ เป็นเพียงการแสดงความเห็นตามระเบียบเมื่อมีนักโทษถวายฎีกา ไม่ได้หมายความว่าเป็นมติที่ผูกมัดต่อพระมหากษัตริย์เพราะการอภัยโทษเป็นเอกสิทธิ์และพระราชอำนาจ (prerogative) ของพระมหากษัตริย์ และแม้รัฐบาลจะมีความเห็นในทางปฏิเสธฎีกาใด ก็ยังต้องนำฎีกานั้นขึ้นทูลเกล้าให้ทรงวินิจฉัย [11]

ในกรณีคดีสวรรคต เข้าใจว่าสำนักคณะรัฐมนตรี (คือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี-สลค. ในปัจจุบัน) คงส่งฎีกาผ่านไปยังสำนักราชเลขาธิการ ภายในไม่กี่วันหลังการประชุมวันที่ 8 ธันวาคม (ผมเดาจากการได้อ่านหลักฐานการทำงานของ สลค. จำนวนมาก โดยเฉพาะการออกจดหมายต่าง ๆ ที่เป็นผลจากการลงมติของ ครม.) แต่กระบวนการทำงานเหล่านี้ ตัวนักโทษทั้งสามและญาติ (หรือสื่อมวลชน) ไม่รู้ พวกเขาเพียงแต่รู้ว่าได้ยื่นฎีกาไปตอนต้นเดือนพฤศจิกายน เมื่อถึงกลางเดือนมกราคม คือกว่า 2 เดือนหลังการยื่นของพวกเขา (หรือ 1 เดือนเศษหลังการพิจารณาของ ครม.) หนังสือพิมพ์บางฉบับก็เริ่มลงข่าวถามถึงความคืบหน้า[12] *สยามรัฐ* ได้ไปสัมภาษณ์รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย พลเอกเดช เดชประดิยุทธ ซึ่งยืนยันว่า "ฎีกาจำเลยคดีสวรรคตถึงในหลวงแล้ว" [13] ยิ่งเมื่อเข้าเดือนกุมภาพันธ์ ดูเหมือนความสนใจของหนังสือพิมพ์จะเพิ่มขึ้น *สยามรัฐ* รายงานข่าวว่า "ค.ร.ม. กำชับเจ้าหน้าที่ให้ปกปิดผลการถวายฎีกาของจำเลยคดีสวรรคต ถ้ารั่วไหลจะเอาผิดแก่ผู้เกี่ยวข้อง" (ซึ่งตามหลักฐานที่มีอยู่ ไม่น่าจะจริง คือไม่ได้มีการกำชับ

---

[10] หัวข้อการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 85/2497 วันพุธที่ 8 ธันวาคม 2497

[11] ในบันทึกการประชุมคณะรัฐมนตรีมีตัวอย่างการพิจารณาและมีมติต่อฎีกาของคดีอาญาทั่วไปในลักษณะนี้อยู่เสมอ ๆ เช่น ในระยะใกล้ ๆ กับฎีกาคดีสวรรคต กระทรวงมหาดไทยได้นำเสนอฎีกาของนักโทษเด็ดขาดชาย สิงห์ อินทนนท์ ซึ่งถูกพิพากษาลงโทษในคดีฟันทำร้ายนางคำปัน แก้วดวงตา โดยเจตนาฆ่าให้ตาย เข้าสู่ที่ประชุม ครม. เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2497 "รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาแล้วเห็นว่าศาลทั้ง 3 ก็ได้พิจารณาเห็นพ้องต้องกันวางโทษประหารชีวิตสถานเดียวตลอดมา จึงไม่สมควรที่จะขอพระราชทานอภัยลดโทษให้ มติ ให้กราบบังคมทูลได้" (หัวข้อการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 77/2497 วันพุธที่ 3 พฤศจิกายน 2497)

[12] *พิมพ์ไทย* 13 มกราคม 2498 "ฎีกาเฉลียว ชิต ไม่มีข่าวคืบหน้า - เพื่อเสนอข่าวคืบหน้าเกี่ยวกับฎีกาของนักโทษประหารทั้งสามนี้ เมื่อเวลา 17.00 น. วันที่ 12 เดือนนี้ 'พิมพ์ไทย' ได้เข้าพบนางฉลวย ปทุมรส ภรรยานายเฉลียว ปทุมรสที่บ้านพักบางกะปิ 'ดิฉันคาดว่า ป่านนี้ก็คงจะถึงสำนักราชเลขานุการแล้วค่ะ พวกเราก็ได้แต่รอ...ฟังข่าวอยู่อย่างกระวนกระวายใจเป็นที่สุด...' นางกล่าวอย่างเศร้า ๆ ในที่สุด พลางซับน้ำตาที่ไหลเอ่อล้นออกมา"

[13] *สยามรัฐ* วันที่ 19 มกราคม 2498 และดู *พิมพ์ไทย* วันที่ 22 มกราคม 2498 ซึ่งรายงานการสัมภาษณ์เฉลียว ระหว่างที่เขาถูกเบิกตัวมาขึ้นศาลในคดีที่ถูกฟ้องว่าขับรถโดยประมาท (เป็นคดีต่างหาก ไม่เกี่ยวกับกรณีสวรรคต) เฉลียวกล่าวถึงการถวายฎีกาว่า "หวังในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในฐานที่ผมเป็นข้าใกล้ชิดเบื้องยุคลบาทมาก่อน" และว่าในระยะ 3-4 ปีที่ผ่านมา นักโทษประหารได้รับพระราชทานอภัยโทษเสมอ "พระองค์ท่านก็คงทรงเมตตาผมเช่นกัน" เฉลียวยังกล่าวว่า "ไหน ๆ ผมก็ล้มแล้ว ขออย่าซ้ำ" ส่วนการที่เขาถูกเบิกตัวมาขึ้นศาลในวันนั้น "ความจริงผมไม่อยากออกมาเลย เพราะออกมาข้างนอกทำให้ใจคอวอกแวก"

อะไร)[14] ใกล้กลางเดือน หนังสือพิมพ์ฉบับเดียวกันรายงานยืนยันอีกว่ารัฐบาลถวายฎีกา และ "ราชเลขาธิการฝ่ายในได้ทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้วด้วย"[15] ขณะที่ *สารเสรี* พาดหัวตัวโตว่า "เผยฎีกาเฉลียว, ชิต, บุศย์มีดมนต์ ราชทัณฑ์ยังปิด" แต่เนื้อข่าวเพียงทบทวนความเป็นมาของคดีตั้งแต่ปี 2489 และสัมภาษณ์ญาติของจำเลยซึ่งกล่าวว่า "กำลังรอสดับตรับฟังผลของการถวายฎีกาอยู่ ทางบรรดาญาติก็ร้อนใจ ได้พยายามวิ่งเต้นติดต่อสอบถามผู้เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับราชสำนัก แต่ก็ไม่มีใครอาจตอบได้"[16]

ในความเป็นจริง หลังจากคณะรัฐมนตรีมีมติให้กราบบังคมทูลฎีกาขออภัยโทษได้เมื่อวันที่ 8 ธันวาคมแล้ว ก็ไม่มีการพิจารณาเรื่องคดีสวรรตใน ครม. อีกตลอด 2 เดือนต่อมา ยกเว้นครั้งเดียวในปลายเดือนธันวาคมที่มีการเสนอให้รางวัลแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับคดี (ซึ่งไม่มีผลต่อนักโทษทั้งสาม):

> 18. เรื่อง ขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า และบำเหน็จให้เจ้าหน้าที่เกี่ยวกับกรณีสวรรคตเป็นกรณีพิเศษ (จอมพลผิน ชุณหะวัณ รองนายกรัฐมนตรีรายงานเสนอความดีความชอบข้าราชการ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับกรณีสวรรคต เพื่อขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ให้รวมทั้งหมด 26 ราย และเสนอขอเลื่อนบำเหน็จนอกจากบำเหน็จประจำปี ให้อีกคนละ 1 ขั้น)
>
> มติ - การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้านั้น ให้รอไว้ก่อน จนกว่าจะถึงโอกาสอันควร
>
> ส่วนการขอเลื่อนบำเหน็จนั้น ให้ส่งกระทรวงเจ้าสังกัดพิจารณาต่อไป.[17]

สรุปแล้ว ระหว่างต้นเดือนธันวาคม 2497 ถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ 2498 ชะตากรรมของเฉลียว ชิต และบุศย์ อยู่กับราชสำนัก ในที่สุด ในการประชุมคณะรัฐมนตรีวันพุธที่ 16 กุมภาพันธ์ 2498 คำตอบที่พวกเขารอคอยมากว่า 3 เดือน (จากวันยื่นฎีกา) ก็มาถึงอย่างเป็นทางการ:

> เนื่องจากท่านนายกรัฐมนตรีไปเยี่ยมเยียนราษฎรและข้าราชการต่างจังหวัดภาคใต้ คณะรัฐมนตรีจึงได้ตกลงให้จอมพลผิน ชุณหะวัณ รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธานที่ประชุม เริ่มประชุมเวลา 9.50 น. เลิกประชุมเวลา 12.50 น.
>
> 1. เรื่อง น.ช. เฉลียว ปทุมรส น.ช. ชิต สิงหเสนี และ น.ช. บุศย์ ปัทมศริน ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษ (ตามที่กระทรวงมหาดไทยได้ส่งฎีกาของ น.ช. เฉลียว ปทุมรส น.ช. ชิต สิงหเสนี และ น.ช. บุศย์ ปัทมศริน แห่งเรือนจำกลางบางขวาง ต้องโทษฐานสมคบกันกระทำการประทุษร้ายต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล กำหนดโทษประหารชีวิต ขอพระราชทานอภัย

---

[14] *สยามรัฐ* 2 กุมภาพันธ์ 2498

[15] *สยามรัฐ* 11 กุมภาพันธ์ 2498 แหล่งข่าวนี้คือนายณรงค์ บัณฑิต รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ซึ่งให้สัมภาษณ์ว่า "ประชาชนสนใจข่าวคราวเกี่ยวกับฎีกาสวรรคตเป็นอันมาก เพราะไปที่ไหนมีคนถามบ่อย ๆ ในขณะนี้ได้ทราบมาว่า ฎีกาสวรรคตได้ผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีแล้ว ซึ่งทางสำนักคณะรัฐมนตรีได้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาสวรรคตต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยผ่านทางสำนักราชเลขาธิการ ขณะนี้ฎีกาสวรรคตได้ผ่านไปถึงราชเลขาธิการฝ่ายในแล้ว" *สยามรัฐ* เองกล่าวว่า "ประชาชนทั่วประเทศกำลังสนใจข่าวคืบหน้าเกี่ยวกับจำเลยคดีสวรรคตทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษต่อในหลวงโดยผ่านทางรัฐบาล"

[16] *สารเสรี* 13 กุมภาพันธ์ 2498

[17] หัวข้อการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 89/2497 วันที่ 27 ธันวาคม 2497 ผมไม่พบว่ามีการนำเรื่องการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกรณีสวรรคตเข้าสู่การพิจารณาอีก ("ให้รอไว้ก่อน จนกว่าจะถึงโอกาสอันควร") แต่ 10 เดือนต่อมา มีการเสนอเรื่องการเลื่อนบำเหน็จอีก ดูภาคผนวกท้ายบทความนี้

ลดโทษ พร้อมด้วยเอกสารการสอบสวนไปเพื่อดำเนินการ และท่านนายกรัฐมนตรีได้นำความกราบบังคมทูลต่อไปแล้วนั้น บัดนี้ ราชเลขาธิการแจ้งมาว่า ความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว โปรดเกล้าฯ ให้ยกฎีกานี้)

มติ - ทราบ[18]

อาจอธิบายได้ว่า การที่ในหลวง "โปรดเกล้าฯ ให้ยกฎีกานี้" ทรงอาศัยเหตุผลอย่างเดียวกับคณะรัฐมนตรีคือ "เป็นการประทุษร้ายแก่บุคคลสำคัญของประเทศ" (บนสมมุติฐานว่าการพิจารณาคดีและพิพากษาถูกต้องแล้ว)ซึ่งผมจะไม่แสดงความเห็นในที่นี้ แต่เห็นได้ชัดว่า สิ่งที่สตีเวนสันเขียนใน *The Revolutionary King* ที่ว่าในหลวงไม่ทรงทราบเรื่องฎีกาของ "แพะรับบาป" ทั้งสาม เพราะฎีกาถูกกักไว้ "บนโต๊ะเผ่า" ที่ว่าทรงทราบเรื่องภายหลังการประหารชีวิตแล้ว ทำให้ทรงกริ้วอย่างรุนแรง (rage) เหล่านี้ ล้วนไม่เป็นความจริง

ภายใน 24 ชั่วโมงหลังจากคณะรัฐมนตรีรับทราบเรื่องนี้ ชีวิตของผู้ต้องโทษทั้งสามก็สิ้นสุดลง

วันก่อนการประหารชีวิต

พระราชโองการที่ราชเลขาธิการแจ้งมายังคณะรัฐมนตรี เข้าสู่ที่ประชุมในวันพุธที่ 16 กุมภาพันธ์ก็จริง แต่แน่นอนว่าเรื่องต้องมาถึงก่อนวันนั้น และต้อง "ออก" จากสำนักราชเลขาธิการก่อนหน้านั้นเล็กน้อย ช่วงนั้น ครม. ประชุมทุกวันจันทร์และพุธ การประชุมก่อนหน้านั้นคือ วันจันทร์ที่ 14 ซึ่งยังไม่มีวาระนี้ ผมสงสัยว่าจดหมายแจ้งเรื่องระหว่าง 2 หน่วยงานนี้ น่าจะอยู่ในช่วงวันที่ 14 และ 15 (ทั้งส่งและรับ อาจจะอยู่ในวันเดียวกัน) ปรากฏว่า ก่อนที่เรื่องจะเข้าสู่ที่ประชุม ครม. ด้วยซ้ำ หนังสือพิมพ์รายวัน*เช้า* ได้รู้เรื่องนี้ และตีพิมพ์เป็นข่าวใหญ่ พาดหัวตัวโตในหน้าแรก ของฉบับวันที่ 15 กุมภาพันธ์ (แสดงว่าน่าจะได้รับข่าววันที่ 14):

ประหาร เฉลียว ชิต บุศย์
สั่งยกฎีกาจำเลยคดีสวรรคต

โดยมีพาดหัวตัวรอง และเนื้อหาของข่าวดังนี้

โปรดเกล้าฯ ให้ยกฎีกาจำเลยทั้งสาม
เป็นหน้าที่ราชทัณฑ์จะจัดการต่อไป

ฎีกากรณีสวรรคต ซึ่งผ่านระยะเวลามากว่า 60 วัน ตามเงื่อนไขแห่งกฎหมาย ที่จำเลยทั้งสามได้ทำเรื่องราวขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา เพื่อขอให้ทรงวินิจฉัยลดหย่อนผ่อนโทษ ตามที่ศาลฎีกาได้พิพากษาให้ประหารชีวิตนั้น บัดนี้ ฎีกาของจำเลยได้ถูกยกเสียแล้ว

กระแสร์ข่าวจากวงในใกล้ชิดกับรัฐบาลซึ่งผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์นี้ทราบมา แจ้งว่าฎีกาที่จำเลยทั้งสาม คือ นายเฉลียว ปทุมรส นายบุศย์ ปัทมศริน นายชิต สิงหเสนี จำเลยทำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา ได้ผ่านการพิจารณาไปเป็นขั้น ๆ ตั้งแต่อธิบดี เจ้ากระทรวง และคณะรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มีพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ วินิจฉัย ให้ยกฎีกาจำเลยทั้งสามนั้นเสีย ทั้งนี้ โดยทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจให้เป็นไปตามบทกฎหมาย โดยศาลยุติธรรมได้พิจารณาคดีนี้ไปแล้วจนถึงศาลสูงสุด

ต่อจากนี้ อนาคตของจำเลยทั้ง 3 จะเป็นไปตามหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ ตามคำพิพากษาของศาล โดยที่พ้นกำหนดเวลา 60 วันมาแล้ว[19]

ผลการลงข่าวของ *เช้า* ทำให้ญาติของผู้ต้องโทษทั้งสามอยู่ในอาการเสียใจสุดขีด ตามรายงานข่าวของ *สยามนิกร* ฉบับวันที่ 16 กุมภาพันธ์ ภายใต้พาดหัวตัวใหญ่ "ภรรยาเฉลียวร่ำไห้... ในหลวงยกฎีกาจำเลยสวรรคต เฉลียว-ชิต-บุศย์รอวันตายไม่มีหวังรอดแล้ว":

---

[18] หัวข้อการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 13/2498 วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2498

[19] *เช้า* วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2498

ภรรยาเฉลียวว่าสามีเชื่อตัวเอง

คิดว่าคงได้พระราชทานอภัยแน่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชวินิจฉัยให้ยกฎีกาของจำเลยในกรณีสวรรคตทั้งสามคือ นายเฉลียว ปทุมรส นายบุศย์ ปัทมศิรินทร์ และนายชิต สิงหเสนีย์แล้ว บุคคลทั้งสามจึงจะต้องถูกประหารชีวิตในเวลาอันใกล้นี้

ภรรยาของเฉลียวจำเลยผู้หนึ่งในคดีนี้เพิ่งทราบข่าวเมื่อเช้าวันที่ 15 นี้เอง นางฉลวย ปทุมรส ร้องไห้สอื้นตลอดเวลา ร่างสั่นไปทั้งร่าง เมื่อพบกับผู้แทนสยามนิกรเมื่อเช้าวันที่ 15 เดือนนี้ และว่าเพิ่งจะพบกับสามีครั้งสุดท้าย เมื่อวันศุกร์ที่ 11 เดือนนี้เอง 'คุณเฉลียวพูดว่าไม่เป็นไรหรอก จนดิฉันคิดเสียว่าอย่างไรเสียก็คงจะพระราชทานอภัยโทษ คุณพูดว่าตัวเราไม่ทำผิดอะไร เมื่อพบกันครั้งสุดท้ายคุณก็มั่นใจคิดว่าไม่เป็นไร'

ญาติผู้ใหญ่ของคุณฉลวยอีกผู้หนึ่งกล่าวว่าเมื่อได้รับข่าวทีแรกก็ยังไม่เชื่อว่าจะต้องถูกประหารจริง

ฉลวย ปทุมรส ใช้ผ้าเช็ดหน้าซับน้ำตาสอื้นเล่าให้ฟังต่อไปว่า 'เคยมีเพื่อน ๆ มาแนะนำให้เขาหนี ถามว่าทำไมไม่หลบไปเสีย'

'ความบริสุทธิ์ใจของตัวเองแท้ ๆ คิดว่าเราบริสุทธิ์ก็คงไม่เป็นไร เลยไม่คิดหนี พูดกันตามความเป็นจริง เวลาที่ขึ้นศาลตั้งสามปี ถ้าคิดจะหลบหนีก็คงพ้น'

'คุณเฉลียวไม่เคยขออะไรมาเป็นพิเศษเลยค่ะ เมื่อวันศุกร์ที่พบกันก็เห็นเฉย ๆ มั่นใจว่าจะไม่เป็นไร คุณเฉลียวในระหว่างรอพระราชวินิจฉัยของในหลวง ก็สบายพอควร'

'ดิฉันเพิ่งทราบข่าวเมื่อเช้านี้เอง เด็กที่อยู่ที่ธนาคารเขาโทรศัพท์ไปบอกน้องสาว ดิฉันเองไม่ได้อยู่บ้าน น้องสาวเขาทราบว่าดิฉันอยู่ที่ไหน เขาเลยโทรไปบอก'

'ดิฉันให้เด็กไปตามคุณบุญสม (ภรรยาคุณบุศย์) แล้ว แต่เด็กไม่พบ ไม่ทราบว่าไปไหน'

เมื่อผู้แทนสยามนิกรไปถึงบ้านคุณฉลวย ปทุมรส นั้น คุณฉลวยนัยตาแดง ๆ แต่กลั้นน้ำตาไว้ เชิญให้ผู้แทนของเราเข้าไปนั่ง เมื่อเราถามว่า ได้ทราบข่าวหรือยัง เธออุตส่าห์ไปหยิบหนังสือพิมพ์ออกมาให้ดูและยังไม่ร้องไห้ ทั้ง ๆ ที่ตาแดง แสดงว่าเพิ่งจะเช็ดน้ำตาให้แห้งหายไปหยก ๆ

ต่อเมื่อเธอกลับเข้าไปสวมแว่นตาดำกลับออกมาและเริ่มเล่าให้ฟังว่า เธอคิดว่าจะไม่เป็นไร เธอไม่เคยคาดคิดมาก่อนเลยว่าจะไม่พระราชทานอภัยโทษ นางฉลวยตัวสั่นไปทั้งร่างสอื้นไห้เหมือนคนที่กลั้นน้ำตาไว้และในที่สุด ไม่สามารถจะหักห้ามใจไว้ได้ เธอสอื้นและเช็ดน้ำตาตลอดเวลา

ในตอนเที่ยงนางฉลวยได้เดินทางไปกรมราชทัณฑ์และที่อื่น ๆ อีกหลายแห่ง 'วันนี้ดิฉันไม่สบายใจเลยค่ะ ไม่สบายใจเลยค่ะ' เธอกล่าวย้ำครั้งแล้วครั้งเล่า

ชตากรรมของจำเลยคดีสวรรคตทั้งสาม ซึ่งผ่านการพิจารณาพิพากษาของศาลมาแล้วทั้งสามชั้น เพิ่งจะเป็นที่เปิดเผยจากวงการใกล้ชิดเมื่อเย็นวันที่ 14 กุมภาพันธ์นี้เองว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงยกฎีกาขอพระราชทานลดหย่อนโทษประหาร ทั้งนี้เพื่อที่จะได้เป็นการกอร์ปพระราชกรณียกิจให้เป็นไปตามบทกฎหมายซึ่งศาลสถิตย์ยุติธรรมได้ลงความเห็นอันชอบไว้แล้ว...[20]

ขณะที่*พิมพ์ไทย*วันเดียวกัน พาดหัวว่า "ราชเลขาให้รอแถลงการณ์รัฐบาล ราชทัณฑ์ยังไม่ได้รับคำสั่งประหาร เฉลียว ชิต บุศย์" และรายงานว่า ม.จ. นิกรเทวัญ เทวกุล ราชเลขาธิการ "ได้รับสั่งกับคนข่าวของเราว่าฎีกาของจำเลยทั้งสามคนนี้ได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายมาหลายวันแล้ว แต่ขณะนี้ยังไม่อาจแถลงอะไรให้ทราบได้ 'รอฟังแถลงการณ์ของรัฐบาลก็แล้วกัน'" [21]

---

[20] *สยามนิกร* วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2498 ต้นฉบับพิมพ์ผิดว่า "คุณบุญส่ง (ภรรยาคุณชิต)" ผมแก้ให้ถูกต้อง

[21] *พิมพ์ไทย* 16 กุมภาพันธ์ 2498

การประหารชีวิต: 12 ชั่วโมงสุดท้าย [22]

ถึงตอนนี้ ทั้งผู้ต้องโทษและญาติคงหมดความหวังแล้ว เย็นวันที่ 16 กุมภาพันธ์ กรมราชทัณฑ์เริ่มเดินกลไกของการประหารชีวิต ประมาณ 5 โมงเย็น เจ้าหน้าที่เรือนจำบางขวางได้ไปติดต่อกับภิกษุเนตร ปัญญาดีโพธิ์ เจ้าอาวาสวัดบางขวางที่อยู่ใกล้ ๆ กันว่า คืนนั้นขอนิมนต์ไปเทศน์ให้นักโทษที่จะถูกประหารชีวิตฟัง(โดยบอกด้วยว่าคือนักโทษคดีสวรรคต) เวลาเดียวกันที่เรือนจำ ผู้บัญชาการ (ขุนนิยมบรรณสาร) เรียกประชุมพัศดี ผู้คุมและพนักงานเรือนจำทั้งหมด สั่งให้เตรียมพร้อมประจำหน้าที่ นักโทษทั้งสามถูกนำตัวออกจากห้องขังมาทำการตีตรวนข้อเท้าตามระเบียบ เฉลียว ชิต และบุศย์ รู้ตัวทันทีว่ากำลังจะถูกประหารชีวิต ดูเหมือนว่าเฉลียวมีอาการปกติ ขณะที่ชิตกับบุศย์ตื่นตระหนก จนเฉลียวต้องหันไปดุว่า “กลัวอะไร เกิดมาตายหนเดียวเท่านั้น” เฉลียวยังพูดหยอกล้อกับผู้ตีตรวนได้ หลังตีตรวนเสร็จ ทั้งสามถูกนำไปพิมพ์ลายนิ้วมือและตรวจโรคทำบันทึกสุขภาพ แล้วถูกพาไปที่ห้องขังชั่วคราว (ปกติเป็นห้องเยี่ยมญาติ)ขณะนั้นเวลาประมาณ 6 โมงเย็น ที่นั่นนอกจากมีผู้คุมเฝ้าดูอย่างใกล้ชิด เข้าประกบนักโทษคนต่อคนตลอดเวลาแล้ว ยังมีแพทย์คอยสังเกตและตรวจอาการเป็นระยะ ๆ (เพื่อป้องกันไม่ให้ป่วยเจ็บก่อนถูกประหาร) มีเสื่อปูให้นอน แต่ไม่มีใครนอน ราว 19 นาฬิกา แพทย์ฉีดยาบำรุงหัวใจให้เฉลียว 1 เข็ม แต่โดยทั่วไปเฉลียวยังสามารถพูดคุยกับผู้คุมได้ ขณะที่ชิตกับบุศย์มีอาการกอดอกซึมเศร้า เวลา 22 นาฬิกา ผู้คุมเป็นพยานให้นักโทษทั้งสามเขียนพินัยกรรมหรือจดหมายฉบับสุดท้ายถึงญาติ

ประมาณตี 2 เริ่มขั้นตอนประหารชีวิตจริง (ก่อนหน้านั้นอาจเรียกว่าเป็นขั้นตอนการเตรียม) หัวหน้ากองธุรการเรือนจำอ่านคำพิพากษาศาลฎีกาให้นักโทษทั้งสามฟัง และแจ้งว่า “บัดนี้ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกฎีกาของจำเลยทั้งสามแล้ว โดยพระองค์ได้ทรงขอให้คดีดำเนินไปตามตัวบทกฎหมาย ดังที่ศาลสถิตย์ยุติธรรมชั้นสูงได้ตัดสินไปแล้ว” [23] ขั้นตอนนี้ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมงเศษ นักโทษทั้งสามนั่งฟังโดยสงบเป็นปกติ [24] หลังจากนั้น ภิกษุเนตร (ซึ่งดูเหมือนจะมาถึงตั้งแต่ตี 2) ได้เทศน์ให้นักโทษทั้งสามฟังใช้เวลาประมาณครึ่งชั่วโมง ตามคำบอกเล่าของพระเนตรภายหลังเหตุการณ์ ระหว่างการเทศน์เฉลียวมีอาการปกติ ยังสามารถนำอาราธนาศีลได้ ชิตนั่งสงบขณะที่บุศย์กระสับกระส่าย เมื่อเทศน์จบแล้ว ระหว่างที่พระเนตรกำลังจิบน้ำชาและพูดคุยกับนักโทษ บุศย์ซึ่งมีอาการโศกเศร้าที่สุดและหน้าตาหม่นหมองตลอดเวลา บอกกับพระเนตรว่า “เรื่องของผมไม่เป็นความจริง ไม่ควรเลย” และพูดถึงแม่ที่ตายไปแล้วว่าเป็นห่วง ตายนานแล้วยังไม่ได้ทำศพ ส่วนเฉลียวดูเหมือนทำท่าจะสั่งเสียบางอย่างกับพระเนตร (“กระผมจะเรียนอะไรกับพระเดชพระคุณฝากไปสักอย่าง” [25]) แต่ยังไม่ทันได้พูดอะไร พอดีกับ เผ่า ศรียานนท์ พร้อมด้วยบริวารเกือบ 10 คน (เช่น หลวงแผ้วพาลชน ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล และตำรวจ “อัศวิน” อรรณพ พุกประยูร, พันศักดิ์ วิเศษภักดี และพุฒ บูรณะสมภพ) เดินทางมาถึงและเข้ามานั่งในห้องที่

---

[22] หัวข้อนี้ ผมเรียบเรียงจากรายงานในหนังสือพิมพ์รายวันสมัยนั้น 3 ฉบับคือ *พิมพ์ไทย*, *สยามนิกร* และ *เช้า* (ฉบับแรกมากที่สุด) ซึ่งโดยทั่วไปไม่แตกต่างกันนัก เช่น มีการนิมนต์พระมาเทศน์, เผ่าเดินทางมาสังเกตการณ์, มีการอ่านคำพิพากษา เป็นต้น ยกเว้นในแง่ลำดับขั้นตอนที่เกิดขึ้นก่อนหลังและในรายละเอียดบางประการ ในกรณีเช่นนี้ ผมจะระบุว่าผมเขียนจากข้อมูลของหนังสือพิมพ์ฉบับไหน

[23] *พิมพ์ไทย* วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2498

[24] ผมถือตาม *เช้า* (วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2498) ที่ลำดับการอ่านคำพิพากษาก่อนพระเทศน์ ต่างกับ *พิมพ์ไทย* (วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2498) ที่ให้พระเทศน์จบแล้วจึงอ่านคำพิพากษา แม้ว่าโดยทั่วไปผมจะเล่ารายละเอียดของแต่ละขั้นตอนโดยถือตาม *พิมพ์ไทย* ซึ่งรายงานละเอียดที่สุด เหตุผลของผมคือ (1) ผมคิดว่าโดยสามัญสำนึก การบอกนักโทษว่าจะประหาร ควรมาก่อนการให้ฟังเทศน์ (มิเช่นนั้น เหตุใดจึงให้มานั่งฟังเทศน์ดึก ๆ ดื่น ๆ !) และ (2) ทุกฉบับรายงานตรงกันว่า เผ่ากับบริวารมาถึงเมื่อพระเทศน์จบพอดี ถ้าหลังเทศน์ยังมีการอ่านคำพิพากษาอีกว่า 1 ชั่วโมง เผ่าก็ต้องนั่งรอ (เพราะเขาอยู่ดูการประหาร) ผมไม่คิดว่าเขาจะขยันมาล่วงหน้านานขนาดนั้น

[25] *สยามนิกร* วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2498

เก้าอี้ด้านหลังพระเนตร (เผ่าอยู่ในชุดสูทสากลหูกระต่ายสวมหมวกเบเร่ต์สีแดง) เฉลียวเห็นเข้าก็เอ่ยขึ้นว่า "อ้อคุณเผ่า" หลังจากนี้พระเนตรก็กลับวัด ไม่ทันเห็นว่าเผ่ากับนักโทษได้พูดอะไรกันหรือไม่

หลังพระเทศน์ นักโทษถูกนำกลับห้อง ทางเรือนจำจัดอาหารมื้อสุดท้ายให้ แต่ไม่มีใครกิน เวลาประมาณ 4.20 น. เฉลียวถูกนำตัวเข้าสู่หลักประหารเป็นคนแรก โดยอยู่ในท่านั่งงอขา (เข้าใจว่าหลักประหารเป็นรูปกางเขนแกนด้านขวางซึ่งอยู่ใกล้พื้นสำหรับนั่ง) หันหลังให้ที่ตั้งปืนกลของเพชฌฆาต ห่างจากปืนกลประมาณ 5 เมตร นักโทษถูกมัดเข้ากับหลักประหาร มือทั้งสองพนมถือดอกไม้ธูปเทียนไว้เหนือหัวมีผ้าขาวมัดไว้และมีผ้าขาวผูกปิดตา ด้านหน้านักโทษเป็นกองดิน ด้านหลังเป็นฉากผ้าสีน้ำเงิน บังระหว่างนักโทษกับเพชฌฆาต บนฉากผ้ามีวงกลมสีขาวเป็นเป้าสำหรับเพชฌฆาต ซึ่งตรงกับบริเวณหัวใจของนักโทษ เมื่อได้เวลา เพชฌฆาตประจำเรือนจำ (นายเหรียญ เพิ่มกำลังเมือง) ก็ยิงปืนกลรัวกระสุน 1 ชุด จำนวน 10 นัด เสร็จแล้วแพทย์เข้าไปตรวจดูนักโทษเพื่อยืนยันว่าเสียชีวิต หลังการประหารเฉลียวประมาณ 20 นาที ชิตก็ถูกนำตัวมาประหารเป็นคนต่อไปในลักษณะเดียวกัน เมื่อถึงคราวบุศย์ (ห่างจากชิตประมาณ 20 นาทีเช่นกัน เขามีโรคประจำตัวเป็นลมบ่อย และเป็นลมอีกก่อนถูกนำเข้าหลักประหารเล็กน้อยต้องช่วยให้คืนสติก่อน)เพชฌฆาตยิงเสร็จ 1 ชุดแล้ว ตรวจพบว่าบุศย์ยังมีลมหายใจ จึงยิงซ้ำอีก 2 ชุด โดยยิงรัว 1 ชุด แล้วตามด้วยการยิงทีละนัดจนหมดอีก 1 ชุด (ผลการยิงถึง 30 นัดนี้ทำให้เมื่อญาติทำศพ พบว่าเหลือเพียงร่างที่แหลกเหลวและมือขาดหายไป [26]) ก่อนประหาร เผ่าให้หลวงแผ้วพาลชน ดูหน้าชิตกับบุศย์อีกครั้งให้แน่ใจว่าใช่ทั้งคู่จริง เมื่อยิงเสร็จแต่ละคน เผ่ายังเข้าไปดูศพด้วยตัวเองทุกคน หลังการประหาร ศพทั้งสามถูกนำมาวางบนเสื่อที่ปูด้วยผ้าขาว หนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งอ้างว่า เผ่ายืนจ้องศพที่วางเรียงกันสักครู่ ทำท่าคล้ายขออโหสิกรรม แล้วพูดว่า "ลาก่อนเพื่อนยาก" [27]

ตอนสายวันนั้น กระทรวงมหาดไทยได้ออกแถลงการณ์ฉบับหนึ่ง ดังนี้

> แถลงการณ์ของกระทรวงมหาดไทย
>
> ตามที่ศาลฎีกาได้พิพากษาลงโทษประหารชีวิต นายเฉลียว ปทุมรส นายชิต สิงหเสนี และนายบุศย์ ปัทมศริน จำเลยในคดีต้องหาว่าประทุษร้ายต่อองค์พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลและจำเลยทั้งสามได้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา ขอพระราชทานอภัยโทษนั้น
>
> บัดนี้ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ยกฎีกาของจำเลยทั้งสามเสีย ทางราชทัณฑ์จึงได้นำตัวจำเลยทั้งสามไปประหารชีวิตตามคำพิพากษา ในวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2498 เวลา 05.00 น. ณ เรือนจำกลางบางขวาง ต่อหน้าคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยผู้บัญชาการเรือนจำกลางบางขวางเป็นประธานกรรมการ ผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี นายแพทย์เชื้อ พัฒนเจริญ และนายหลอม บุญอ่อน รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าแผนกควบคุมเรือนจำกลางบางขวางเป็นกรรมการ ตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทยเป็นการเสร็จไปแล้ว จึงขอแถลงมาให้ทราบทั่วกัน
>
> กระทรวงมหาดไทย
>
> วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2498 [28]

ตำนานนักโทษเล่า "ความลับ" กรณีสวรรคตให้เผ่าฟังในนาทีสุดท้าย

การปรากฏตัวของเผ่าที่การประหารชีวิตคดีสวรรคตไม่ใช่เป็นไปตามหน้าที่ (จึงไม่มีชื่อเขาอยู่ในแถลงการณ์กระทรวงมหาดไทย) แต่นอกจากจะมาสังเกตการณ์แล้ว

[26] *พิมพ์ไทย* วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2498 รายงานว่า บุญสม ปัทมศริน ภรรยากล่าวกับนักข่าวว่า "โธ่ ทำไมยิงเขาตั้ง 3 ชุด ไม่รู้ ปกติคุณบุศย์แกเป็นคนขี้โรคอยู่แล้ว รูปร่างก็อ้อนแอ้นยังกับผู้หญิง ดิฉันจะเข้าไปดูศพผู้ใหญ่เขาก็ห้ามไว้ กลัวดิฉันจะเป็นลม ดิฉันไปดูตอนเขามัดตราสังข์ เข้าไปกอดคว้า เห็นเนื้อตัวเหลวไปหมด หาชิ้นดีอะไรไม่ได้เลย คลำหามือไม่พบ เข้าใจว่าถูกยิงขาดไปด้วย"

[27] *พิมพ์ไทย* วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2498

[28] *เช้า* วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2498

ที่จะกลายเป็นปัญหาสำคัญต่อมา คือ เขาได้ทำอะไรที่นั่นอีกบ้างหรือไม่? *พิมพ์ไทย* รายงานว่า หลังพระเทศน์แล้ว เผ่าได้เข้าไปพบปะพูดคุยกับนักโทษทั้ง 3 คนที่ห้องขังประมาณ 10 นาที เพื่อปลอบใจ [29] ขณะที่ *เช้า* ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ฉบับเดียวที่นำข่าวในหลวงทรงยกฎีกาของจำเลยมาเปิดเผยได้ก่อน ได้รายงานการพูดคุยระหว่างเผ่ากับนักโทษคนหนึ่ง (เฉลียว) ในลักษณะชวนตื่นเต้นอย่างมาก ภายใต้การพาดหัวว่า "เฉลียวขอพบเผ่าแฉความลับทั้งหมดก่อนประหาร"

> เมื่อเจ้าหน้าที่ผูกตาเรียบร้อยแล้ว นายเฉลียวได้ขอร้องต่อเจ้าหน้าที่ ขอให้ได้พบกับนายพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์เป็นการด่วน ดังนั้น เจ้าหน้าที่จึงรีบแจ้งไปยัง พล.ต.อ. เผ่า ถึงความประสงค์ครั้งนี้ ซึ่ง พล.ต.อ. เผ่า ก็ได้รีบไปพบกับนายเฉลียวโดยด่วน

จากการพบกับ พล.ต.อ. เผ่า ก่อนถึงวาระสุดท้ายของนายเฉลียวครั้งนี้ ปรากฏว่าได้ใช้เวลาทั้งสิ้นประมาณ 10 นาที นายเฉลียวได้กล่าวคำอำลา ส่วนถ้อยคำที่นายเฉลียวได้บอกแก่ พล.ต.อ. เผ่า ก่อนที่นายเฉลียวจะอำลาจากโลกนี้ไปนั้นเป็นความลับ รู้สึกว่า พล.ต.อ. เผ่า มีความสนใจเป็นอย่างมาก [30]

นี่คือจุดเริ่มต้นหรือต้นตอของข่าวลือที่แพร่หลายในช่วงใกล้ถึงปี "กึ่งพุทธกาล" (2500) ในทำนองที่ว่า เผ่าได้รู้ "ความลับ" ของกรณีสวรรคต ซึ่งจำเลย (จะเป็นคนเดียวหรือทั้ง 3 คนก็ตาม) ได้เล่าให้ฟังก่อนตาย บางครั้งลือกันในทำนองว่าเผ่าได้ทำบันทึก "ความลับ" ที่ได้รับการบอกมานี้ไว้ด้วย ข่าวลือนี้ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการต่อสู้เพื่อความเป็นใหญ่ระหว่างกลุ่มการเมือง 3-4 กลุ่มในขณะนั้น คือ พิบูล, เผ่า, สฤษดิ์ และพวกนิยมเจ้า ดังที่ผมได้เคยเล่าไว้ในที่อื่นแล้วว่า ก่อนหน้าสฤษดิ์จะทำรัฐประหารในเดือนกันยายน 2500 ไม่นาน จอมพล ป. ได้แอบติดต่อกับปรีดีในจีน เพื่อขอคืนดีด้วย เพื่อหาทางร่วมมือกันในการต่อสู้กับบทบาทและอิทธิพลของพวกนิยมเจ้าที่เพิ่มมากขึ้นและมีแนวโน้มจะให้การสนับสนุนแก่สฤษดิ์ โดยจอมพล ป. สัญญาว่าจะรื้อฟื้นคดีสวรรคตขึ้นพิจารณาใหม่ เขาได้ใช้ให้คนสนิทคือ สังข์ พัธโนทัย เป็นผู้ดำเนินการ ฝากข้อความไปถึงปรีดี (มีทนาย 2 คนที่อยู่ในกลุ่มผู้สนับสนุนปรีดีเป็นคนถือจดหมายของสังข์ไปจีน) [31] เมื่อไม่นานมานี้ได้มีการตีพิมพ์เผยแพร่จดหมายตอบของปรีดีถึงสังข์ ลงวันที่ 23 ธันวาคม 2499 แสดงความยินดีในท่าทีขอคืนดีของจอมพล ป. ในจดหมายนี้ ปรีดีได้ยืนยันโดยอ้อม (เพราะฟังจากสังข์มาอีกต่อหนึ่ง) ถึงการมีอยู่ของบันทึกกรณีสวรรคตของเผ่าว่า "ผมเห็นว่าคุณได้บำเพ็ญบุญกุศลอย่างแรงในการที่คุณได้แจ้งให้ผมทราบถึงบันทึกของคุณเผ่า ได้สอบถามปากคำคุณเฉลียว ชิต บุศย์ ก่อนถูกยิงเป้าที่ยืนยันว่า ผู้บริสุทธิ์ทั้งสามรวมทั้งผมไม่ได้มีส่วนพัวพันในกรณีย์สวรรคต" [32]

หลังการประหารชีวิต

แม้ว่าคงแทบไม่เหลือความหวังว่าสามีจะรอดพ้นการถูกประหารชีวิต แต่บุญสม ปัทมศริน ก็ยังมาที่เรือนจำ

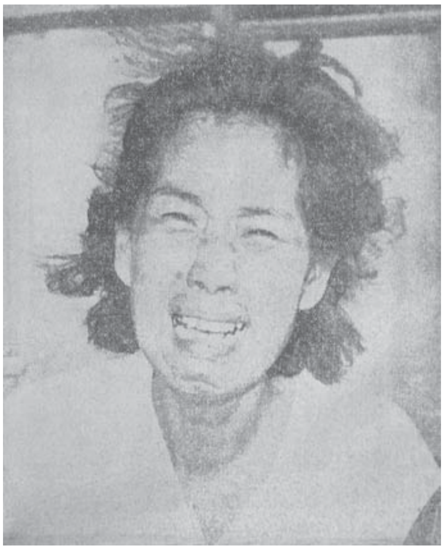
---

[29] *พิมพ์ไทย* วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2498 "ร.ม.ต. เผ่า วิสาสะ - ในขณะที่เฉลียว ชิต บุศย์ กำลังถูกควบคุมตัวภายหลังจากที่ได้ฟังพระเทศน์แล้ว อธิบดีเผ่าได้ถือโอกาสเข้าไปสนทนาและปลอบโยนในห้องขังด้วยตนเองประมาณ 10 นาที จึงได้กลับออกมานอกห้อง"

[30] *เช้า* วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2498

[31] ดู สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล, "ปรีดี พนมยงค์, จอมพล ป., กรณีสวรรคต และรัฐประหาร 2500," *ประวัติศาสตร์ที่เพิ่งสร้าง* (2544), หน้า 31-35.

[32] ดูจดหมายทั้งฉบับใน *คำตัดสินใหม่กรณีสวรรคต ร.8* (2543), หน้า 217 ตอนต้นของจดหมาย ปรีดีได้ท้าวความถึงคำของจอมพล ป. ที่ฝากผ่านมาในจดหมายของสังข์ว่า "ผมมีความยินดีมากที่ได้ทราบจากคำยืนยันของคุณว่า ท่านจอมพล ป. พิบูลสงครามมิได้เป็นศัตรูของผมเลย ท่านมีความรำลึกถึงความหลังอยู่เสมอและอยากจะเห็นผมกลับประเทศทุกเมื่อ" น่าเปรียบเทียบท่าทีของจอมพล ป. ต่อปรีดีนี้กับการอภิปรายในสภาเมื่อ 12 เดือนก่อนหน้านั้น ที่อ้างในเชิงอรรถที่ 6 ข้างต้น

ชูเชื้อ สิงหเสนี
(*พิมพ์ไทย* 18 กุมภาพันธ์ 2498)

เพื่อเยี่ยมบุศย์ในเช้าวันที่ 17 กุมภาพันธ์ โดยไม่รู้มาก่อนว่า เขาได้ถูกประหารชีวิตไปแล้ว (เข้าใจว่าเป็นประเพณีหรือระเบียบทางราชการไทย ที่ไม่ประกาศเวลาประหารชีวิตล่วงหน้าไม่ว่ากรณีใด ไม่ใช่เฉพาะกรณีนี้) เธอเพิ่งได้รับการบอกเล่าจากเจ้าหน้าที่เรือนจำเมื่อมาถึงที่นั่นว่าสามีกับพวกถูกประหารแล้ว

> 'ดิฉันทราบโดยบังเอิญเมื่อเช้านี้เอง เมื่อรู้ก็รีบไปบอกภรรยาคุณเฉลียว แกก็เพิ่งทราบเหมือนกัน ถึงกับเป็นลมเป็นแล้งไปหลายพัก ต่อจากนั้น ดิฉันก็ไปพบภรรยาคุณชิต ไม่พบแก พบแต่ลูกสาว ซึ่งมารับด้วย นี่แกก็คงยังไม่รู้เรื่องแน่'
>
> นางบุญสมเล่าอย่างเศร้าหมองต่อไปว่า เธอพบกับนายบุศย์ครั้งสุดท้ายในวันเยี่ยมเมื่อวันศุกร์ที่แล้ว นายบุศย์ได้สั่งซื้อของมากอย่างผิดปกติ ทั้ง ๆ ที่เธอและนายบุศย์ก็ยังไม่ทราบว่า จะมีเหตุการณ์ที่ร้ายแรงเกิดขึ้น
>
> 'ดิฉันก็ได้จ่ายของให้แกครบทุกอย่าง และจะนำมาให้วันนี้อยู่ทีเดียว โธ่ไม่น่าเลยนะคะ จะตายทั้งทีขอเห็นใจกันหน่อยก็ไม่ได้' [33]

จากตอนสายถึงบ่ายของวันนั้น เมื่อข่าวการประหารชีวิตแพร่ออกไป ญาติ ประชาชน และผู้สื่อข่าว ก็ทยอยกันมารออยู่บริเวณด้านประตูเหล็กสีแดงที่ใช้สำหรับขนศพผู้ถูกประหารชีวิตออกนอกเรือนจำ จนเนืองแน่นบริเวณบางส่วนไปรออยู่ในลานวัดบางแพรกหลังเรือนจำ ซึ่งปกติศพผู้ถูกประหารจะถูกขนไปฝากไว้ บ่าย 2 โมง ชูเชื้อ สิงหเสนี ภรรยาชิต นั่งรถมาถึงลานวัด ร้องไห้เสียใจอย่างหนัก "ดิฉันเพิ่งรู้เรื่องเมื่อเที่ยงกว่านี้เอง กำลังไปจ่ายของให้เขาอยู่ทีเดียว พอกลับบ้าน คนบอกถึงได้รู้เรื่อง" ส่วนฉลวย ปทุมรส หลังจากรู้ข่าวแล้ว เสียใจจนเป็นลมหลายครั้ง ทำให้ไม่สามารถมารับศพด้วยตัวเอง ให้น้องสาวมารับแทน

ประมาณบ่าย 3 โมง เจ้าหน้าที่เรือนจำเริ่มขนศพของทั้งสามที่บรรจุในโลงออกมาจากเรือนจำทางประตูแดง โดยให้นักโทษ 6 คนเป็นผู้แบกครั้งละโลง ชูเชื้อร้องไห้ผวาเข้าไป โดยมีลูกสาว 2 คนคอยช่วยพยุง ศพของเฉลียวถูกนำไปไว้ที่วัดสระเกศ ของชิตที่วัดจักรวรรดิ และบุศย์ที่วัดมงกุฎ ตามระเบียบราชการ ห้ามญาติจัดงานศพอย่างเอิกเกริกให้กับผู้ที่ถูกประหารชีวิต

เมื่อเสียชีวิต เฉลียว ปทุมรส มีอายุ 52 ปี ชิต สิงหเสนี 44 ปี บุศย์ ปัทมศริน 50 ปี แต่ทั้ง 3 คนถูกจับไร้อิสรภาพตั้งแต่ปลายปี 2490 ■

---

[33] *พิมพ์ไทย* วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2498

ภาคผนวก

ดังที่กล่าวในบทความ หลังการตัดสินของศาลฎีกา แต่ในระหว่างที่รอผลการขอพระราชทานอภัยโทษอยู่นั้น จอมพลผิน ชุณหะวัณ รองนายกรัฐมนตรี ได้ "รายงานเสนอความดีความชอบข้าราชการซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับกรณีสวรรคต เพื่อขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ จุลจอมเกล้า ให้รวมทั้งหมด 26 ราย และเสนอขอเลื่อนบำเหน็จนอกจากบำเหน็จประจำปี ให้อีกคนละ 1 ขั้น" ต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรี วันที่ 27 ธันวาคม 2497 แต่ที่ประชุมลงมติว่าเรื่องการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้น "ให้รอไว้ก่อน จนกว่าจะถึงโอกาสอันควร" ส่วนการเลื่อนบำเหน็จ "ให้ส่งกระทรวงเจ้าสังกัดพิจารณาต่อไป" ปรากฏว่า ในการประชุมคณะรัฐมนตรีวันที่ 19 ตุลาคมปีต่อมา ผินได้เป็นตัวตั้งตัวตีเสนอเรื่องการเลื่อนบำเหน็จให้พิจารณาอีก ดังบันทึกการประชุมต่อไปนี้

25. เรื่อง การพิจารณาปูนบำเหน็จข้าราชการผู้มีความชอบเกี่ยวกับกรณีสวรรคต (เนื่องจากกระทรวงการคลังขออนุมัติเลื่อนเงินเดือนให้ พล.ต.ต. เนื่อง อาขุบุตร รองอธิบดีกรมศุลกากร เพื่อเป็นบำเหน็จความชอบที่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีเกี่ยวกับกรณีสวรรคตแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 8 เป็นกรณีพิเศษอีก 1 ขั้น ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2498 ท่านรองนายกรัฐมนตรี (จอมพลผิน ชุณหะวัณ) ได้พิจารณาแล้วมีคำสั่งว่า มีข้าราชการที่มีส่วนร่วมดำเนินคดีนี้หลายท่านด้วยกัน จึงให้สอบถามไปยังทุก ๆ แห่งก่อน เพื่อจะได้รวมเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาเสียในคราวเดียวกัน

บัดนี้ กระทรวงเจ้าสังกัดของข้าราชการดังกล่าวได้รับรายงานมา ดังนี้ -

กระทรวงกลาโหม ได้พิจารณาปูนบำเหน็จความชอบเกี่ยวกับกรณีสวรรคตฯ แก่ข้าราชการกลาโหมเป็นพิเศษนอกเหนือจากบำเหน็จความชอบประจำปีตามปกติแล้วทุกคน เว้น พ.ต. หลวงเสนานิติการ คือ 1) พล.ต. ไสว ดวงมณี 2) พล.จ. หลวงคล้ายบรรลือฤทธิ์ 3) พล.จ. บุลเดช รูปะสุต 4) พ.อ. โพ อุณหเลขกะ 5) ร.อ. ณรงค์ สายทอง

ส่วน พ.ต. หลวงเสนานิติการ ยังมิได้รับบำเหน็จ เนื่องจากขณะกระทำความชอบในกรณีนี้ เป็นนายทหารนอกราชการ ไม่มีหลักเกณฑ์ที่จะปูนบำเหน็จเลื่อนขั้นเงินเดือนให้ได้

กระทรวงคมนาคม ขุนประสิทธิเทพไปรษณีย์ กระทรวงคมนาคมพิจารณาความดีความชอบให้แล้ว

กระทรวงมหาดไทย ก.กรมตำรวจ มีข้าราชการได้รับบำเหน็จพิเศษ ดั่งนี้ 1) นายพลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์ 2) นายพลตำรวจโท พระพินิจชนคดี 3) นายพลตำรวจตรี หลวงแผ้วพาลชน 4) นายพลตำรวจจัตวา บรรลือ เรืองตระกูล 5) นายพลตำรวจจัตวา ใหญ่ ฤกษ์บุตร 6) นายพันตำรวจเอก จำรัส โรจนจันทร์ 7) นายพันตำรวจเอก เฉียบ สุทธิมณฑล 8) นายพันตำรวจโท นายราชภักดี 9) นายพันตำรวจโท พยงค์สมิติ 10) นายพันตำรวจตรี ธารา ธารวณิช 11) นายพันตำรวจตรี ยุทธพงษ์ พงษ์สวัสดิ์ 12) นายพันตำรวจตรี สิทธิ กระแสร์เวชช์ 13) นายพันตำรวจโท ปาน ปุณฑริก

ข. กรมอัยการ 1) หลวงอรรถปรีชาธนูปการ 2) นายเล็ก จุณณานนท์ 3) หลวงอรรวินิจเณตินาท 4) นายกมล วรรณประภา 5) นายเสถียร สัตยเลขา

ค. ที่ปรึกษากระทรวงมหาดไทย ได้พิจารณาความดีความชอบให้แก่ข้าราชการ คือ 1) หลวงการุณย์นราทร 2) นายทวี เจิญพิทักษ์ 3) นายยง เหลืองรังษี 4) หลวงกำจรนิติสาร

ท่านรองนายกรัฐมนตรี (จอมพลผิน ชุณหะวัณ) พิจารณาแล้ว มีคำสั่งว่า เป็นเรื่องของหลายกระทรวง ให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา

มติ - ให้ระงับการขอเสียได้.[34]

---

[34] หัวข้อการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 53/2498 วันพุธที่ 19 ตุลาคม 2498